

Els jardins que ens manquen. Una conversa amb Xavier Oriach

quaderndelesidees.press/els-jardins-que-ens-manquen-una-conversa-amb-xavier-oriach/

June 21, 2015

Il faut cultiver notre jardin.

Voltaire

Quan Xavier Oriach ens obre la porta de casa seva a Sabadell —els cabells grisos i ondulats pentinats cap enrere, la barba curosament retallada, la mirada atenta, el petit somriure bonhomiós—, al rebedor ens rep també una gran pintura blanca i amb grafismes de la seva amiga Assumpció Oristrell.

Tot avançant pel passadís, el mateix Oriach ens torna a saludar: juvenil, juganer i acolorit, ara va vestit d'oficial des d'un autoretrat primerenc a l'aquarel·la molt ben acompanyat: petits dibuixos d'Apa, Opisso i Olga Sacharoff precedeixen també l'obertura al menjador, ocupat pels llibres —clàssics francesos, catalans i castellans, molta poesia, volums d'art— i ben guardat per quadres d'amics, convenientment espaiats, que respiren sense trepitjar-se els uns als altres; només n'hi ha algun de petit d'ell mateix, en la línia d'abstracció estilitzada i lleument matèrica que li és característica. Un sobri espai al fons, d'un vague aire orientalitzant i que dona a un jardí veïnal, transmet una sensació de pau i repòs apta per a la meditació. Això s'avé amb el tarannà pausat d'Oriach, que no li impedeix emocionar-se de tant en tant en la conversa quan, davant de segons quins records, manifesta que se li posa la pell de gallina. Emotiu en efecte i apassionat, es conté amb el seu parlar melodiós i el to de veu més aviat baix que, amb una musicalitat molt francesa, s'acompanyen de gestos de les mans, d'expressions facials eloqüents o d'onomatopeies ocasionals. Bon narrador d'anècdotes personals, de petites històries que han anat conformant la seva vida, domina les pauses, dosifica bé la informació i modula la veu segons la situació explicada.

El port de Sète (1955)

Als vuitanta-cinc anys i amb una dilatada biografia al darrera, Oriach veu ara com se li organitza una àmplia retrospectiva al Museu d'Art conjuntament amb una mostra de l'obra més recent a l'Alliance Française. Nascut a Sabadell, format en part a València, jove pintor inquiet a París, resident durant molts anys a Normandia —on creà el Centre d'Art Contemporain de Jouy-sur-Eure i la Biennale Européene de Sculpture de Normandie—, retornat finalment a la ciutat natal, repassa la seva trajectòria a partir d'algunes de les constants que la fan identificable. En la xafogor d'una tarda d'estiu, i mentre assaborim els refrescos que ens ofereix la Genoveva, la seva dona, li preguntem a en Xavier com viu el fet que se li prepari una antològica; i manifesta una actitud ambivalent, d'il·lusió i d'inquietud alhora, sobretot perquè s'hi mostren algunes obres molt primerenques que no voldria que s'equiparessin a les de plenitud. Aviat passem, però, a qüestions més generals.

Josep Maria Ripoll / Carme Miralda – En una entrevista de fa uns anys deies que la pintura és per a tu una experiència complexa i que et desperta fins i tot terrors. Ho pots explicar una mica?

Xavier Oriach – Intento donar una idea de la pintura que s'allunyi una mica del que simplement és plàstica: en podríem dir una profunditat més humana, de pensament, més pròxima potser a la poesia que no pas a la pintura en si mateixa; però tot això és molt difícil demanar-li a un pintor perquè poden haver-hi contradiccions. També m'agrada molt la pintura per la pintura, però és aquesta dualitat que em fa patir una mica i és això el que em pot provocar una mena de terror. Ara estic dient que voldria fugir de la pintura, però a la vegada la pintura m'interessa, i m'agrada l'ofici de pintor: «j'aime broyer les pigments».

J.M. R. / C.M. – Sobre això, hi ha un vessant tàctil en la teva pintura, petites zones de relleu; és una pintura de contacte amb la terra, amb la natura...

X.O. – Això ho he sentit ja des de jove. Fins i tot algunes obres primerenques que m'han portat de València ja fugen una mica de l'esperit del fauvisme; de la mateixa manera que tinc obres properes a l'esperit de Derain, que en aquella època a València ningú no sabia qui era, també tinc alguna natura morta en la línia d'un Nonell. Era la inquietud d'una persona jove.

J.M. R. / C.M. – I com descobreixes tots aquests pintors, precisament a València?

X.O. – Va ser casual. A València em deien que feia una pintura lluminosa perquè era català, amb influències del modernisme català. Allà en aquella època es feia una pintura terriblement hispànica, grassa, plena de negre. Els pintors admirats pels meus companys eren Zuloaga, acceptaven ja una mica Gutiérrez Solana... A mi m'angoixava una mica tot aquest món, m'obria més cap a les coses del nord. Vaig descobrir en llibres en blanc i negre Oscar Kokoscha, i hi va haver una exposició molt maca a València cap a l'any quaranta-cinc, encara durant la guerra europea, muntada pel departament de propaganda dels nazis, on vaig descobrir el poc que ells encara acceptaven una miqueta: Lovis Corinth, Max Liebermann, i em va impressionar molt. Vaig anar sis vegades a

veure aquesta exposició, on no anava ningú. I després tinc un record familiar, d'amor cap a la meva mare, que no era sensible a la pintura però que un dia, passant per una llibreria, va trobar uns llibrets de pintura francesa en blanc i negre sobre Matisse, Marquet, Bonnard, i algunes de les obres que vaig fer a València van rebre la influència d'aquests llibrets.

J.M. R. / C.M. – Alguns títols dels teus quadres són referències a països exòtics, com també a tradicions o llegendes antigues. Què t'aporten els viatges com a pintor?

X.O. – Relacionat amb això, alguns companys a València ja em preguntaven com era que feia una pintura moderna i, en canvi, m'agradava plantar el cavallet a l'horta, o pels voltants de Sabadell... A mi em feia il·lusió apropar-me a un món nou però a la vegada estar a prop de la natura, dels homes, de les cases, dels viatges; i això m'ha anat seguint tota la vida. Vaig anar a Turquia l'any cinquanta-cinc o cinquanta-sis i em vaig emportar el cotxe carregat de teles. M'emocionava davant d'un paisatge i sortia una altra cosa, potser s'acabava amb una natura morta al meu taller, però necessito el viatge. He dibuixat molt a Creta, al segon i tercer viatge a Turquia... No vull abandonar aquestes arrels tan profundes davant de la natura.

J.M. R. / C.M. – Però és curiós que no te'n vas als llocs més típics sinó al desert, per exemple...

X.O. – I tant, i tant! Un dia vaig tenir una discussió amb un molt bon pintor de casa nostra que deia “Mira, aquell pinta retrats” i li vaig dir que el problema és que no hi hagi pintors que sàpiguen pintar retrats o paisatges. No és cert que estigui contra el paisatge ni contra els retrats; de cap manera! Ara: el que passa és que avui dia no hi ha gent que faci retrats i faci pintura, com Picasso.

Un dels llibres que primer es veuen a la biblioteca de Xavier Oriach –perquè el té de cara i no de perfil, com si el consultés sovint– és *Réverence à la vie*, les converses de Jean-Philippe de Tonnac amb l'explorador, científic i humanista Théodore Monod, on aquest repassa els seus viatges, el seu misticisme o la seva ideologia inconformista.

J.M. R. / C.M. – En relació amb aquesta natura que tant t'agrada, voldríem que ens parlessis de la teva admiració per Théodore Monod. T'hi identifiqués?

X.O. – I tant! Amb Monod sento uns lligams grandíssims. Aquest home mig religiós, molt espiritual, molt poeta, a qui li agrada el desert, la condició de l'home... *Réverence à la vie* és una meravella. Era com un sant. Als setanta-set o setanta-vuit anys va travessar el desert libi, un dels més difícils, de la frontera d'Algèria fins a Egipte, i va sortir amb una ampolla d'aigua i prou. Va estar tres o quatre mesos caminant tot sol.

J.M. R. / C.M. – Comparteixes aquesta actitud de reverència a la vida?

X.O. – Sí, i tant, però em manquen la determinació i el coratge que ell ha tingut. He dubtat de mi i de moltes coses. Ell era molt humà. Jo el vaig conèixer una mica al final de la seva vida: va defensar molt el meu fill polític el maig del 68.

J.M. R. / C.M. – T'identifiques, doncs, amb la seva espiritualitat i el seu despullament. La teva és una pintura també despullada, essencial...

X.O. – És una actitud d'intentar anar al fons de les coses. Però ell hi va anar, jo no.

Parlant de la seva obra, es refereix a una tela exposada al Museu i feta a París als vint anys que potser no s'havia vist mai, titulada *El taller de Paolo Ucello*, i això el porta a manifestar la seva admiració per Ucello o Piero della Francesca.

J.M. R. / C.M. – En la teva obra, malgrat l'abstracció, sempre hi ha un pòsit figuratiu. Això té a veure amb aquest gust per la naturalesa i per la presència humana?

X.O. – Sempre, sempre. D'obra ben bé abstracta en tinc molt poca.

J.M. R. / C.M. – Hi ha una tendència a les formes arrodonides...

X.O. – Potser sí. He descobert, en algunes obres que han portat de València, algunes formes que també em surten ara. He tingut sempre una tendència a ordenar les coses: els tons, les masses, els colors... –I ens llegeix unes declaracions seves reproduïdes en el catàleg–. «Je ne fais pas une peinture avec des doctrines. Je me force à peindre comme un jardinier harmonise son jardin, comme un paysan normand ordonne ses rangées de silex avec sagesse».

J.M. R. / C.M. – Deixant de banda el món de la pintura, quines referències culturals consideres importants?

X.O. – Sobretot la poesia: m'ha impressionat sempre la poesia de François Villon, m'ha provocat ganes de pintar.

J.M. R. / C.M. – I la música?

X.O. – Amb la música sóc una mica especial. M'agraden les coses una mica insòlites: tant com Bach o Mozart, també m'impresiona un pastor grec tocant la flauta, em fa venir ganes de pintar. També molts cants de països primitius: per exemple, a París hi va haver una època que em comprava tot el que sortia de cants dels pigmeus. Em posa la pell de gallina: allò sí que està compost i amb dissonàncies a la vegada! També m'agraden els italians del segle XVII.

Una vegada més, doncs, les arrels ancestrals i el refinament, l'emanació de la naturalesa i l'estilització. Per cloure la conversa, li preguntem finalment si creu que el fet d'haver viscut a Normandia pot haver tingut alguna influència en la seva pintura.

X.O. – No, no m'ha influït mai. Hi he viscut bé però no penso ni en els monuments ni en el paisatge normands. M'agradaven els poblets, passejar... però no m'emocionava com a pintor, potser precisament perquè és massa pintoresc. Per a certs pintors és un paradís, però com a pintura pintoresca normanda només salvo un pintor que aquí no és

conegut, Baudin, que és una meravella. És clar que hi ha molts pintors que hi han viscut: Picasso, Leger..., però han fugit del tòpic agradable de Normandia. Això sí: els jardins em manquen.

Arribats a aquest punt, Xavier Oriach evoca els jardins francesos: els “jardins à l’anglaise” o els “jardins du curée” —aquests últims amb flors i, de tant en tant, una coliflor— que li produeixen una certa nostàlgia, com també el que ell mateix es cultivava a la casa de Jouy-sur-Eure. En comunió amb la natura i els homes, amant del silenci i donat a la reflexió, Xavier Oriach ens invita a endinsar-nos en les constants que travessen la seva obra, d’aparença abstracta però d’arrel figurativa, alhora terrenal i estilitzada, lírica i rotunda, càlida i sòbria. Així com avui ens ha obert la porta de casa seva, també ho ha fet amb la dels propis jardins interiors.

Quadern – Octubre / Novembre 2013

Si t’ha agradat aquest article i vols rebre informació dels pròxims que publiquem, envia’ns el teu nom i el teu correu electrònic.

He llegit i acceptat les condicions establertes en l’[avís legal](#) i [política de privacitat](#).

Articles relacionats:

[Xavier Oriach, tornar la pintura als orígens](#)

Parcerisas, Pilar

